

Sygn. akt II Ca 1101/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lutego 2017 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Sławomir Krajewski (spr.)
Sędziowie:	SO Tomasz Sobieraj SO Małgorzata Czerwińska
Protokolant:	sekr. sądowy Magdalena Gregorcuk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 23 lutego 2017 roku w S.

sprawy z powództwa **G. K.**

przeciwko (...) **Spółce Akcyjnej w (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w P.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych od wyroku Sądu Rejonowego Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie z dnia 6 kwietnia 2016 roku, sygn. akt I C 1929/11

1. **zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:**

a) **w punkcie I. zasądza od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w P. na rzecz powódki G. K. kwotę 1.338,59 zł (jeden tysiąc trzysta trzydzieści osiem złotych i pięćdziesiąt dziewięć groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 3 marca 2012 roku i oddala powództwo w pozostałej części;**

b) **w punkcie III. zasądza od pozwanej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. na rzecz powódki G. K. kwotę 1.317,30 zł (jeden tysiąc trzysta siedemnaście złotych i trzydzieści groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 17 listopada 2012 roku i oddala powództwo w pozostałej części;**

c) **w punkcie VI. zasądza od powódki G. K. na rzecz pozwanej (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w P. kwotę 192,36 zł (sto dziewięćdziesiąt dwa złote i trzydzieści sześć groszy) tytułem kosztów procesu;**

d) **w punkcie VII. zasądza od powódki G. K. na rzecz pozwanej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. kwotę 170,20 (sto siedemdziesiąt złotych dwadzieścia groszy) tytułem kosztów procesu;**

e) **w punkcie VIII. nakazuje pobrać od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w P. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie kwotę 82,22 zł (osiemdziesiąt dwa złote dwadzieścia dwa grosze) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych;**

f) **w punkcie IX. nakazuje pobrać od pozwanej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie kwotę 151,18 zł (sto pięćdziesiąt jeden złotych osiemnaście groszy) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych;**

g) **dodaje punkt X., w którym nakazuje pobrać od powódki G. K. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie kwotę 401,50 zł (czteryście jeden złotych pięćdziesiąt groszy) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych;**

2. oddala obie apelacje w pozostałej części;

3. zasądza od powódki G. K. na rzecz pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w P. kwotę 100,20 zł (sto złotych dwadzieścia groszy) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;

4. zasądza od powódki G. K. na rzecz pozwanej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. kwotę 279 (dwieście siedemdziesiąt dziewięć) zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO Tomasz Sobieraj SSO Sławomir Krajewski SSO Małgorzata Czerwińska

Sygn. akt II Ca 1101/16

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 6 kwietnia 2016 roku Sąd Rejonowy Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie, w sprawie z powództwa G. K. przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. o zapłatę, sygn. akt I C 1929/11:

I. zasądził od pozwanego (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w P. na rzecz powódki G. K. kwotę 3336 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 18 lutego 2012 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku, a od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie,

II. oddalił powództwo w stosunku do pozwanego (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w P. w pozostałym zakresie,

III. zasądził od pozwanego (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. na rzecz powódki G. K. kwotę 3.283 zł wraz z niższymi odsetkami od następujących kwot:

- 1847 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 03 listopada 2012 roku do dnia 29

października 2015 roku,

- 3283 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 30 października 2015 roku do dnia 31

grudnia 2015 roku, a od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty wraz z odsetkami ustawowymi

za opóźnienie,

IV. umorzył postępowanie w stosunku do pozwanego (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. w zakresie odsetek ustawowych od kwoty 3283 zł za okres od dnia 23 listopada 2011 roku do dnia 26 marca 2012 roku,

V. oddalił powództwo w stosunku do pozwanego (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. w pozostałym zakresie,

VI. zasądził od pozwanego (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w P. na rzecz powódki G. K. kwotę 609,84 zł tytułem zwrotu kosztów procesu,

VII. zasądził od pozwanego (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. na rzecz powódki G. K. kwotę 600,16 zł tytułem zwrotu kosztów procesu,

VIII. nakazał pobrać od pozwanego (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w P. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie kwotę 320,50 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych,

IX. nakazał pobrać od pozwanego (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Rejonowego Szczecin- Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie kwotę 315,41 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Sąd Rejonowy oparł swoje rozstrzygnięcie na ustalonym w sposób następujący stanie faktycznym:

G. K. była współwłaścicielem nieruchomości gruntowej położonej w S. przy ul. (...), dla której jest prowadzona księga wieczysta KW Nr (...) od roku 2001, dokładnie od dnia 2 lutego 2001 roku, z chwilą śmierci jej ojca S. B. (a od 15 lipca 2002 roku wyłącznym właścicielem przedmiotowej nieruchomości w związku ze zniesieniem współwłasności na podstawie umowy notarialnej z dnia 15 lipca 2002 roku). Przedtem właścicielami wskazanego gruntu na zasadzie wspólności majątkowej byli rodzice G. K.. Przedmiotowa nieruchomość stanowi działkę o numerze ewidencyjnym (...), obręb 29 o powierzchni 766 m², zabudowaną budynkiem mieszkalnym i budynkiem gospodarczym. Powierzchnia działki poza miejscem zajmowanym przez wskazane budynki wykorzystywana była przez powódkę na cele rekreacyjne.

W części ogrodowej działki w odległości 0,76 - 1,41 m. od jej z ulicą (...) na odcinku o długości około 31,08 m. ułożony był pod ziemią kabel energetyczny o napięciu 0,4 kV., stanowiący część przedsiębiorstwa energetycznego.

Przedmiotowa linia energetyczna powstała w 1989 roku. Do dnia 30 czerwca 2007 roku wchodziła w skład (...) Spółki Akcyjnej w P., natomiast po tej dacie właścicielem przedmiotowej infrastruktury energetycznej została (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P..

Pas terenu zajętego pod wskazaną infrastrukturę sieci energetycznej wynosił 51,53 m² i przylegał bezpośrednio do drogi publicznej. Charakter umiejscowienia linii energetycznej był mało uciążliwy. Ograniczeniem dla właściciela była jednakże głębokość ułożenia kabla w ziemi i gotowość do udostępnienia tego terenu. Wskutek ułożenia pod ziemią nieruchomości G. K. linii napięcia musiała ona bowiem liczyć się z tym, że pracownicy przedsiębiorstwa przesyłowego wejdą na ten teren w celu przeprowadzenia prac technicznych związanych z konserwacją, usunięciem awarii czy ewentualnym demontażem linii. W związku z tym nie mogła w sposób dowolny zagospodarować tej części gruntu np. nasadzić wysokie drzewo.

Wartość możliwego do uzyskania na wolnym rynku czynszu za korzystanie z części nieruchomości zajętej pod elementy infrastruktury sieci energetycznej w okresie od dnia 23 listopada 2001 roku do dnia 30 czerwca 2007 roku wynosiła 3336 zł zaś w okresie od dnia 1 lipca 2007 roku do dnia 23 listopada 2011 roku kształtowała się na poziomie 3283 zł.

W toku przedsądowej wymiany korespondencji w 2011 roku, G. K. wezwała dostawcę energii elektrycznej do usunięcia względnie odłączenia przewodów umiejscowionych na jej posesji.

W odpowiedzi, pismem z dnia 28 czerwca 2011 roku (...) sp. z o.o. zwrócił się do G. K., z prośbą o ustanowienie na jej nieruchomości nieodpłatnej służebności przesyłu. G. K. nie zaakceptowała przedmiotowej propozycji.

W piśmie z dnia 21 września 2011 roku (...) sp. z o.o. nie wyraziła zgody na usunięcie linii kablowej, ustanowienie odpłatnej służebności przesyłu, ani na wypłatę odszkodowania za korzystanie z nieruchomości G. K.. Uzasadniając, iż urządzenia przesyłowe zostały posadowione przez przedsiębiorstwo energetyczne po przeprowadzeniu stosownych procedur prawnych, w tym procedur administracyjnych, niezbędnych dla realizacji tego typu inwestycji, według stanu prawnego obowiązującego w okresie realizacji inwestycji, a to oznacza, że (...) Sp. z o.o. w sposób legalny i w dobrej wierze korzysta z nieruchomości. Nadto nie jest przewidywana przebudowa istniejącej linii kablowej na kolidującym odcinku nieruchomości gruntowej w najbliższych latach, ale taka możliwość istnieje ale na koszt wnioskodawcy z jednoczesnym ustanowieniem służebności przesyłu.

W dniu 15 kwietnia 2013 roku doszło do sporządzenia protokołu technicznego dotyczącego przebudowy sieci kablowej 0,4 kV. przy ul. (...) od istniejącego węzła kablowego WK-6 Nr (...) do istniejącego przyłącza kablowego ZK-30 Nr (...) i dalej po projektowanego węzła - szafa SK-4 Nr (...), ułożono kabel 4x150mm² dł.17m+42m razem ułożono 59 m kabla.

Powódka w dniu 12 czerwca 2013 roku oświadczyła pisemnie, iż nie wnosi sprzeciwu wobec (...) Sp. z o.o. na pozostawienie na jej posesji nieczynnego kabla energetycznego 0,4 kV.

Jej żądanie w zakresie ustanowienia odpłatnej służebności przesyłu zostało cofnięte w związku, z tym, iż linia kablowa pozostawiona na jej nieruchomości została wyłączona z eksploatacji, w taki sposób, iż nie pełni już funkcji przesyłowej. Postanowieniem z dnia 7 stycznia 2014 roku Sąd umorzył postępowanie w sprawie II Ns 337/12. Uprawnocniło się ono z dniem 28 stycznia 2014 roku.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, iż powództwo w części odnoszącej się do należności głównej zasługiwało na uwzględnienie, natomiast w zakresie odsetek podlegało częściowemu oddaleniu oraz częściowemu umorzeniu.

Sąd wskazał, iż podstawę zawartego w pozwie żądania zapłaty za korzystanie przez pozwaną ze stanowiącej własność powódki nieruchomości stanowił art. 224 § 2 k.c., w związku z art. 225 k.c. i art. 230 k.c.

Ustalając stan faktyczny w sprawie Sąd oparł się o przedstawione przez strony dokumenty, których treści ani autentyczności nie zakwestionowała żadna ze stron, jak również o dowody z zeznań przesłuchanych świadków oraz powódki. Zeznania tych osób sąd ocenił jako wiarygodne, albowiem były logiczne, wewnętrznie spójne, a zarazem korespondowały z pozostałym zgromadzonym materiałem dowodowym. Zasadnicze znaczenie dla rekonstrukcji stanu faktycznego sprawy miały przy tym dowody z dokumentów oraz dowód z opinii biegłego sądowego.

Sąd wskazał, iż powódka po ostatecznym sprecyzowaniu żądania domagała się od pozwanej (...) S.A. w P. wynagrodzenia za korzystanie z pasa jej nieruchomości gruntowej w okresie od dnia 23 listopada 2001 roku do dnia 30 czerwca 2007 roku, natomiast od pozwanej (...) Sp. z o.o. w P. za korzystanie z przedmiotowego gruntu w okresie od dnia 1 lipca 2007 roku do dnia 23 listopada 2011 roku. Powyższe zróżnicowanie żądania wynikało z niespornej okoliczności zmiany podmiotowej po stronie właściciela infrastruktury elektroenergetycznej posadowionej na nieruchomości powódki. Fakt oraz data przejścia własności zorganizowanej części przedsiębiorstwa (...) S.A. w P. na rzecz drugiej z pozwanych zostały przy tym wykazane przedłożoną do akt umową sprzedaży.

Sąd w oparciu o całokształt zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności w oparciu o dowody z dokumentów ustalił, że powódka była współwłaścicielem od dnia 2 lutego 2001 roku, a od dnia 15 lipca 2002 roku wyłącznym właścicielem objętej sporem nieruchomości, czego strona pozwana nie negowała. Zaznaczono, iż z uwagi na regulację z art. 209 k.c. Sąd nie dopatrywał się braku legitymacji czynnej w tym zakresie w okresie od listopada 2001 roku do 14 lipca 2002 roku.

W sprawie nie kwestionowano również, aby na nieruchomości powódki zlokalizowany był fragment linii energetycznej, stanowiący do dnia 30 czerwca 2007 r. własność pozwanej (...) S.A. w P., a następnie od dnia 1 lipca 2007 r. własność (...) Sp. z o.o. w P.. Żadna z pozwanych nie powoływała się przy tym na okoliczność, aby dysponowała skutecznym względem powódki uprawnieniem do władania przedmiotowym gruntem, co stanowiło

dostateczną argumentację dla dokonania ustalenia, że w spornym okresie wykorzystywały część jej nieruchomości bez podstawy prawnej. Zaznaczono, iż same ogólnikowe twierdzenia strony pozwanej nie były wystarczające do przyjęcia ich stanowiska w tym zakresie. Tym samym Sąd nie miał podstaw do przyjęcia za niewiarygodne zeznań powódki, iż z posiadanej wiedzy od swoich rodziców (poprzednich właścicieli) wie, iż nie było ich zgody na posadowienie przedmiotowej infrastruktury elektroenergetycznej. Sąd uznał przy tym, że pozwane spółki korzystając z przedmiotowej nieruchomości pozostawały w złej wierze. Nie sposób było bowiem pominąć tego, że pozwane jako podmioty profesjonalne bez wątplenia miały sposobność ustalenia w oparciu o zapisy w księdze wieczystej spornej nieruchomości, że objęta sporem część linii energetycznej ulokowana została na nieruchomości, do której nie dysponują jakimkolwiek tytułem prawnym. Żadna z pozwanych nie przedstawiła jednoczesnych żadnych argumentów dla przyjęcia, aby mogły zasadnie uznawać, że przysługuje im względem nieruchomości powódki służebność gruntowa w zakresie niezbędnym dla korzystania z umiejscowionej pod ziemią linii energetycznej.

Biorąc pod uwagę przytoczone ustalenia Sąd stwierdził, iż pozwane spółki korzystały z nieruchomości powódki w zakresie posiadania zależnego, do jakiego mogłyby być uprawnione, gdyby dysponowały odpowiednią służebnością gruntową. Sytuacja ta odpowiadała więc hipotezie sformułowanej w art. 230 k.c.

Na tej podstawie na pozwanych jako posiadaczach rzeczy w złej wierze ciążył obowiązek zapłaty wynagrodzenia za korzystanie rzeczy. W ocenie sądu nie sprzeciwiał się temu fakt, iż zakres ingerencji powódki w prawo własności nie odpowiadał w tym przypadku dokładnie temu zakresowi, jaki jest związany z „posiadaniem” rzeczy. Niewątpliwie bowiem pozwana swoim zachowaniem nie pozbawiała powódki władztwa nad rzeczą, a jedynie ograniczała sposób korzystania z tejże. Jednak taki stan rzeczy należało uznać za zbliżony do opisanego w art. 230 k.c. w zw. z art. 225 k.c. w taki sposób, który nakazywał odnieść do niego opisane uregulowania. Sąd wskazał, iż takie stanowisko jest obecnie prezentowane również w orzecznictwie Sądu Najwyższego, w szczególności w uchwale z dnia 17 czerwca 2005 roku (III CZP 29/05).

Podzielając powyższe stanowisko Sąd Rejonowy stwierdził, iż podmiot korzystający z cudzej nieruchomości bez tytułu prawnego w zakresie nie wyłączającym władztwa właściciela nad rzeczą, ale w sposób istotny ingerujący w jego prawo własności w inny sposób, winien uiścić wynagrodzenie na zasadach analogicznych jak osoba, która narusza własność poprzez posiadanie danej rzeczy. Jest to uzasadnione tym bardziej, o ile ograniczenie prawa własności następuje na cele związane z prowadzeniem działalności gospodarczej.

Sąd uznał, iż stanowisko dopuszczające samą możliwość zastosowania przepisów art. 230 i 225 k.c. do sytuacji posiadania służebności nie może uzasadniać pominięcia w dalszych rozważaniach okoliczności związanych z odmiennością takiego stanu faktycznego w stosunku do sytuacji, gdy posiadanie dotyczy władztwa nad rzeczą w rozumieniu art. 336 k.c. Zwrócił na to uwagę Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 czerwca 2005 roku (sygn. akt V CK 680/04).

Przytoczone stanowisko Sądu Najwyższego, prowadzi w ocenie Sądu do dwóch zasadniczych wniosków. Po pierwsze potwierdza wykładnię zgodnie z którą przepisy art. 230 w zw. z art. 225 k.c. mogą znaleźć zastosowanie do przypadków bezumownego korzystania z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym posiadaniu służebności zbliżonej do służebności drogi koniecznej. Nadto wskazuje, że dochodzenie roszczeń o wynagrodzenie za korzystanie ze służebności nie wymaga jednoczesnego występowania z roszczeniem negatoryjnym. Jednak równocześnie zakłada, że nie można pomijać konsekwencji, jakie wynikają z odmienności omawianego przypadku w zestawieniu z hipotezą sformułowaną w art. 230 i 225 k.c. W przeciwieństwie do pozbawienia właściciela posiadania rzeczy zachodzi tu bowiem sytuacja, w której dochodzi do ingerencji mniej znaczącej, polegającej jedynie na pewnym zakłóceniu swobody w sprawowaniu władztwa nad własną nieruchomością. Tak więc zasady ustalania wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy nie mogą w tym przypadku polegać na prostym odniesieniu do nich stawek obowiązujących przy stosunkach prawnych związanych z oddaniem rzeczy w posiadanie zależne.

Odnosząc dotychczasowe uwagi do okoliczności przedmiotowej sprawy Sąd Rejonowy miał na względzie, że ciężar dowodu (art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c.) ciążył w niniejszym procesie na stronie powodowej i to nie tylko w zakresie samej zasady na której oparte zostało roszczenie, ale również co do jego wysokości.

W ocenie Sądu strona powodowa skutecznie dowiodła, iż pozwane winny były uiszczać na jej rzecz wynagrodzenie - stosownie do okresu w jakim posadowiona na nieruchomości powódki linia elektroenergetyczna stanowiła ich własność.

Natomiast odnośnie wykazania wartości należnego z tego tytułu świadczenia strona powodowa sformułowała wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu wyceny nieruchomości.

W ocenie Sądu w niniejszej sprawie na rozprawie w dniu 20 maja 2014 roku Sąd w związku z kwestionowaniem przez pozwanych roszczenia pozwu również co do wysokości wskazał, iż rozstrzygnięcie sprawy wymagać będzie uzyskania wiadomości specjalnych w drodze opinii biegłego, a inicjatywa dowodowa obciąża stronę powodową. Nie podjął w tym zakresie działań z urzędu, pozostawiając ostateczną decyzję w rękach strony powodowej. W ocenie Sądu w okolicznościach sprawy oczywistym było, iż co do samych podstaw żądania strona powodowa wykazywała się zaradnością, jednakże była nieporadna w kwestii dotyczącej samej wysokości żądania. Tym samym Sąd uznał, iż z uwagi na jedynie pouczenie strony w tym zakresie nie została naruszona zasada równości stron, co niewątpliwie miałoby miejsce w przypadku dopuszczenia wskazanego dowodu z urzędu. Strona powodowa zaś pomimo powyższego pouczenia nie podjęła tej decyzji bez uprzedniego przemyślenia. Zaznaczono, iż Sąd analizował w okolicznościach niniejszej sprawy czy taka potrzeba pouczenia istniała i w takim stanie rzeczy doszedł do przekonania pozytywnego, co było podstawą otwarcia zamkniętej rozprawy na nowo.

Ustalenie powyższych okoliczności bez wątplenia wymagało wiadomości specjalnych i taki wniosek faktycznie zgłosiła powódka. W sporządzonej w sprawie opinii biegła po przeprowadzeniu oględzin oraz niezbędnych pomiarów wyliczyła, że infrastruktura linii energetycznej zajmuje 51,53 m² powierzchni działki powódki. Wyliczenia w przytoczonym zakresie biegła poczyniła przy uwzględnieniu obowiązujących przepisów prawa dotyczących projektowania i wykonywania sieci energetycznych.

W konsekwencji Sąd uznał te wyliczenia za całkowicie prawidłowe i dokonał na ich podstawie ustalenia powierzchni nieruchomości, co do której powódka odczuwała istotne ograniczenia w swobodnym korzystaniu z przysługującego jej prawa własności.

Sąd dokonując takiej oceny miał na względzie, iż obie pozwane zakwestionowały założenia biegłej dotyczące ustalenia powierzchni zajętego przez pozwane pasa gruntu wskazując, iż średnica kabla poprowadzonego przez nieruchomość powódki wynosi 4 cm oraz przyjęcia wartości współczynnika „k”.

Sąd uznał, że biegła wyczerpująco odniosła się do przedmiotowych twierdzeń, wyjaśniając w opiniach uzupełniających, że pas służebności rozumiany jest jako powierzchnia nieruchomości niezbędna do prawidłowej eksploatacji urządzenia przesyłowego, której szerokość jest podana w obowiązujących normach technicznych albo wytycznych technicznych przedsiębiorstw przesyłowych oraz planie zagospodarowania, bądź decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Jednocześnie przedłożyła stosowne wytyczne techniczne - instrukcja służąca do wyliczenia szerokości pasa niezbędnego do prawidłowej eksploatacji urządzenia przesyłowego. Wy tłumaczyła także, iż z uwagi na sposób zamontowania linii energetycznej średnica samego kabla nie ma znaczenia, bowiem jest on otoczony siatką, zaś przy ustaleniu powierzchni pasa służebności przesyłu należy także uwzględnić grunt przeznaczony do prac technicznych (np. ułożenia linii, jej kontroli, usuwania awarii, ewentualnie zdemontowania), gdzie w takiej sytuacji musiałaby być ułożona ziemia, która zostanie wykopana, a następnie będzie wykorzystana do zakopania rowu. Biegła przekonująco podała, iż szerokość pasa nie mogłaby wynosić 4 cm, bowiem wówczas nie byłoby możliwości położenia linii energetycznej, a potem jej prawidłowej eksploatacji oznaczającej również gotowość wejścia pracowników pozwanej na teren powódki celem dokonania jej napraw lub wymiany.

Sąd zaznaczył, iż pozwane zakwestionowały także wyliczenia biegłej co do wysokości należnego stronie powodowej wynagrodzenia. Odnosząc się do przedmiotowych zarzutów biegła wyjaśniła, iż współczynnik „k” odnoszący się do liczby podmiotów korzystających z pasa służebności przesyłu został przez nią ustalony na poziomie 0,5 bowiem z objętej sporem części nieruchomości powódki współkorzystały dwa podmioty, tj. powódka i przedsiębiorstwo przesyłowe. Taka wysokość przyjętego współczynnika odzwierciedlała przy tym gotowość wejścia na teren pracowników pozwanej w celu eksploatacji urządzenia przesyłowego.

Mając na uwadze treści uzupełniających opinii biegłego sądowego Sąd doszedł do przekonania, że ostatecznie strona pozwana nie wykazała jakiegokolwiek błędu w rozumowaniu biegłej, a podniesione przez nią zarzuty okazały się nietrafne. Opinia w kwestionowanym zakresie była bowiem stanowcza, jednoznaczna i logicznie uzasadniona. W rezultacie Sąd ocenił sporządzoną w sprawie opinię za rzetelną i wyczerpującą, stając na stanowisku, że biegła w toku wydanych opinii uzupełniających odparła wszystkie zgłoszone przez stronę pozwaną wątpliwości. Nadto co jest istotne pomimo zawiadomienia o tych czynnościach z udziałem biegłej strona pozwana nie podjęła bezpośrednich działań zmierzających do wzięcia udziału w rozprawach i możliwości bezpośredniego zadawania pytań. Zaś po przedstawieniu ustnej opinii w dniu 24 lutego 2016 roku strona pozwana nie złożyła dalszych zarzutów do opinii.

Uwzględniając dokonane wyliczenia Sąd Rejonowy ustalił, że powódce w objętym sporem okresie przysługuje wynagrodzenie za korzystanie z jej nieruchomości przez pozwaną (...) S.A. w P. w okresie od dnia 23 listopada 2001 roku do dnia 30 czerwca 2007 roku w kwocie 3336 zł, zaś przez pozwaną (...) Sp. z o.o. w P. począwszy od dnia 1 lipca 2007 roku do dnia 23 listopada 2011 roku w kwocie 3283 zł.

Wyjaśniono jeszcze, że Sąd za całkowicie nieuprawniony ocenił zgłoszony przez stronę pozwaną zarzut sprzeczności żądania pozwu z zasadami współżycia społecznego (art. 5 k.c.). Dokonując takiej oceny Sąd miał, co prawda na względzie okoliczność, że strona pozwana w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej świadczy usługi zmierzające do zaspokojenia zbiorowych potrzeb społeczeństwa w zakresie zaopatrzenia ludności w energię elektryczną, jednakże nie umknęło jego uwadze i to, że usługi te realizuje odpłatnie i w celu osiągnięcia zysku ekonomicznego.

Sąd wskazał, iż rozstrzygnięcie o odsetkach znajdowało podstawę w treści art. 481 § 1 k.c.

W tym miejscu wskazano, iż na rozprawie w dniu 24 lutego 2016 r. powódka cofnęła pozew i zrzekła się roszczenia w zakresie odsetek ustawowych wobec pozwanej (...) Sp. z o.o. w P. za okres od dnia 23 listopada 2011 roku do dnia 26 marca 2012 roku. W ocenie Sądu, brak było podstaw do uznania częściowego cofnięcia pozwu w rozpoznawanej sprawie za niedopuszczalne, dlatego też na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. w zw. z art. 203 k.p.c. orzekł jak w punkcie IV sentencji wyroku.

Orzekając w przedmiocie odsetek Sąd miał jednocześnie na względzie, że roszczenie powódki miało charakter roszczenia bezterminowego. W okolicznościach niniejszej sprawy nie doszło do przedsądowego wezwania pozwanych do zapłaty dochodzonej pozewm należności. Dlatego też Sąd uznał, iż każda z pozwanych pozostaje w zwłoce z jej zapłatą od dnia następującego po doręczeniu pozwu.

W tym stanie rzeczy Sąd Rejonowy w pkt. I i II wyroku zasądził od pozwanego (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w P. na rzecz powódki G. K. kwotę 3336 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 18 lutego 2012 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku, a od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie i oddalił powództwo w stosunku do pozwanego (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w P. w pozostałym zakresie albowiem pierwotne żądanie dotyczyło zapłaty od tego pozwanego kwoty 4200 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu tj. 23 listopada 2011 roku, a następnie zostało ograniczone do kwoty 2353 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu tj. 23 listopada 2011 roku, a następnie rozszerzone do kwoty 3.336 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu tj. 23 listopada 2011 roku.

Natomiast w pkt. III wyroku Sąd Rejonowy zasadził od pozwanego (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. na rzecz powódki G. K. kwotę 3283 zł, jednakże od kwoty 1847 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 3 listopada 2012 roku do dnia 29 października 2015 roku, a od kwoty 3283 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 30 października 2015 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku, a od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie.

Natomiast w pkt IV. wyroku Sąd Rejonowy umorzył postępowanie w stosunku pozwanego (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. w zakresie odsetek ustawowych od kwoty 3283 zł za okres od dnia 23 listopada 2011 roku do dnia 26 marca 2012 roku (z uwagi na oświadczenie pełnomocnika powódki złożone na rozprawie w dniu 24 lutego 2016 roku w tym zakresie).

Nadto w pkt V wyroku Sąd Rejonowy oddalił powództwo w stosunku do pozwanego (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. w pozostałym zakresie. Pierwotnie powódka domagała się zapłaty od tego pozwanego kwoty 1847 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 27 marca 2012 roku. Następnie rozszerzyła powództwo o zapłatę kwoty 3283 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 23 listopada 2011 roku, aby cofnąć je jedynie w zakresie odsetek ustawowych jak wskazano powyżej.

O kosztach postępowania przy uwzględnieniu wyniku procesu Sąd Rejonowy orzekł w oparciu o przepisy art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i art. 102 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wywiodła pozwana (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. i zaskarżając wyrok w części, tj. w zakresie punktu III, VII oraz IX zarzuciła mu naruszenie:

1) art. 6 k.c., w zw. z art. 7 k.c., w zw. z art. 224 § 2 k.c., w zw. z art. 225 k.c. i w zw. z art. 230 k.c., poprzez ich błędne zastosowanie polegające na przyjęciu, iż pozwana korzystając z nieruchomości powódki pozostawała w złej wierze, co skutkowało przyjęciem błędnego okresu odpowiedzialności pozwanej względem powódki w związku z korzystaniem z części nieruchomości, na której posadowiony jest kabel elektroenergetyczny stanowiący własność pozwanej oraz zakresu tej odpowiedzialności, pomimo nie naprowadzenia przez stronę powodową żadnego materiału dowodowego pozwalającego na uznanie, iż w niniejszej sprawie doszło do obalenia domniemania dobrej wiary po stronie pozwanej,

2) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie dyrektywy zasady swobodnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności poprzez przyjęcie dowolnej i nieprawidłowej oceny dowodu w postaci treści opinii biegłej sądowej B. K., pomimo tego, że przyjęte przez tą biegłą założenia i wyprowadzone na tej podstawie wnioski są nietrafne i nieprecyzyjne, co czyni wydaną opinię nieprzydatną dla rozstrzygnięcia sprawy, prowadzące w konsekwencji do nieuprawnionego przyjęcia przez ten Sąd twierdzeń biegłej jako własnych oraz ustalenie wysokości wynagrodzenia za sporny okres na podstawie dowolnych ustaleń, w szczególności w kwestii możliwości współkorzystania przez powódkę i pozwaną ze spornej nieruchomości oraz powierzchni niezbędnej do eksploatacji przedmiotowego kabla,

3) art. 233 § 1 k.p.c., w zw. z art. 328 § 2 k.p.c., poprzez brak dostatecznego uzasadnienia w zakresie przyjęcia przez Sąd I instancji kwoty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości, a także nie uzasadnienie przyczyn nie uwzględnienia zarzutów strony pozwanej do opinii biegłej sądowej B. K.,

4) art. 234 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, a w konsekwencji przyjęcie, iż pozwana korzystając z nieruchomości powódki pozostawała w złej wierze, podczas gdy po stronie pozwanej istniało domniemanie, które nie zostało przez powódkę skutecznie obalone,

5) art. 5 k.p.c., w zw. z art. 212 k.p.c., w brzmieniu sprzed dnia 3 maja 2012 roku) w zw. z art. 232 k.p.c. oraz w zw. z art. 278 k.p.c. i art. 279 k.p.c. poprzez ich błędne zastosowanie i dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu wyceny nieruchomości na okoliczność ustalenia wysokości wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z części nieruchomości powódki, już po zakończeniu postępowania dowodowego w niniejszej sprawie po uprzednim

wielokrotnym pouczeniu powódki co do możliwych czynności procesowych w tym zakresie, co w konsekwencji spowodowało naruszenie zasady kontrydiktoryjności w tym procesie.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonej części wyroku, poprzez oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej (...) Sp. z o.o. w P. kosztów niniejszego postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje. Ewentualnie wniesiono o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach procesu z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje według norm przepisanych.

Apelację od powyższego wyroku wywiodła także pozwana (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w P. i zaskarżając wyrok w części, tj. w zakresie punktu I, VI oraz VIII oparła apelacją o zarzuty i wnioski tożsame z tymi zawartymi w apelacji pozwanej (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P..

W odpowiedzi na obie apelacje powódka wniosła o ich oddalenie w całości, zasądzenie od pozwanych solidarnie na rzecz powódki kosztów zastępstwa procesowego wg. norm przepisanych, w tym opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, a nadto o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania stron z ograniczeniem do przesłuchania wyłącznie powódki na okoliczność zajęcia przez pozwane należącego do powódki pasa nieruchomości i jego ciągłego posiadania w złej wierze, ograniczenia sposobu korzystania przez powódkę z przedmiotowej nieruchomości.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacje okazały się częściowo zasadne.

Wobec identyczności zarzutów podnoszonych przez obie skarżące, zasadnym było prowadzenie rozważań łącznie dla obu apelacji.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że Sąd pierwszej instancji, wbrew zapatrywaniu skarżących, prawidłowo uznał, że w sprawie brak było podstaw do uznania, że w stosunku do pozwanych w zakresie posiadania nieruchomości powódki możliwym jest zastosowanie unormowanego w art. 7 k.c. domniemania dobrej wiary.

Posiadanie pozwanych w zakresie przedmiotowej energetycznej linii podziemnej 0,4 kV. miało charakter właściwy dla posiadania służebności przesyłu. Stąd możliwym jest zastosowanie w sprawie reguł oceny zaistnienia dobrej lub złej wiary w sprawach o zasiedzenie takiej służebności. Jediną różnicą jest tu, że w przypadku zasiedzenia służebności ocenia się wyłącznie chwilę wejścia w jej posiadanie, tymczasem w przypadku dochodzenia wynagrodzenia za bezumowne korzystanie, zła wiara, jako przesłanka roszczenia z art. 230 k.c. musi zachodzić w całym objętym sporem okresie.

W zakresie kwalifikacji posiadania przez pozwane nieruchomości powódki Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu pierwszej instancji, wedle którego winno być ono potraktowane jako wykonywane w złej wierze.

Tytułem uzupełnienia wskazać trzeba, że przyjmuje się, że dobra wiara posiadacza urządzenia elektroenergetycznego występuje wówczas, gdy ingerowanie w cudzą własność w zakresie odpowiadającym służebności rozpoczęło się w takich okolicznościach, które usprawiedliwiały przekonanie posiadacza, że nie narusza cudzego prawa (por: postanowienie SN z dnia 7 maja 2014 r., II CSK 472/13).

W okolicznościach sprawy, także przy uwzględnieniu instytucji domniemania dobrej wiary, normowanego w art. 7 k.c., nie sposób uznać, że posiadanie pozwanych rozpoczęło się i było przez sporny okres wykonywane w takich okolicznościach, które usprawiedliwiały ich przekonanie, że nie naruszają prawa własności prywatnych właścicieli nieruchomości. W tym przedmiocie pozwane nie przedstawiły żadnych dowodów z dokumentów, jak też z zeznań świadków, z których wynikałoby, że właściciele nieruchomości w sposób wyraźny, czy choćby dorozumiany, wyrażali brak sprzeciwu co do inwestycji, a następnie eksploatacji przedmiotowej linii, co pozwalałoby na uznanie, że pozwane miały prawo zasadnie przyjmować, że nie naruszają prawa własności tej działki. Podkreślenia wymaga, że

dla przyjęcia poglądu przeciwnego wystarczającym nie jest samo tylko powołanie się na okoliczność budowy linii zgodnie z decyzjami lokalizacyjnymi i pozwoleniem na budowę. W najnowszej uchwale z dnia 20 listopada 2015 roku (III CZP 76/15) Sąd Najwyższy przekonywająco stwierdził, że wybudowanie na cudzej nieruchomości urządzeń przesyłowych przez korzystające z nich przedsiębiorstwo po uzyskaniu decyzji wydawanych w procesie budowlanym nie rozstrzyga o możliwości zakwalifikowania posiadania nieruchomości, na której te urządzenia zostały posadowione, jako wykonywanego w dobrej wierze.

W takich okolicznościach sprawy apelujące bezzasadnie zarzuciły naruszenie przez Sąd pierwszej instancji normy prawnej zawartej w art. 7 k.c.

W efekcie, przyjęcie zaistnienia posiadania kolejno przez pozwane przedmiotowej nieruchomości w złej wierze w zakresie i na potrzeby korzystania z podziemnej linii energetycznej 0,4 kV, uzasadniało powstanie po stronie powódki roszczenia, w trybie art. 230 k.c., w zw. z art. 224 – 225 k.c., o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z owej nieruchomości.

Odnotowania w tym miejscu wymaga, że w wyroku z dnia 17 kwietnia 2015 roku, I CSK 423/14, Sąd Najwyższy przekonywająco wywiódł, że posiadanie służebności z reguły nie pozbawia właściciela całkowicie władztwa nad nieruchomością obciążoną. Z tego też względu stosowanie przy ustalaniu wysokości wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości cen rynkowych, właściwych dla najmu lub dzierżawy, może być nieuzasadnione. W ramach obiektywnych kryteriów można natomiast zastosować odpowiednie ceny rynkowe za korzystanie z nieruchomości w zakresie służebności, których wysokość nie może pomijać stopnia ingerencji w treść prawa własności, mającej wpływ na zakres korzystania z nieruchomości.

Jak słusznie wskazał Sąd pierwszej instancji dla ustalenia wysokości tego wynagrodzenia, jako okoliczności wymagającej posiadania wiedzy specjalistycznej, przynależnej na potrzeby procesu cywilnego wyłącznie biegłym i uzewnętrznianej przez nich w drodze wydania opinii, w trybie art. 278 i następnym k.p.c., koniecznym było w sprawie przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego i powódka ostatecznie wniosła taki sformułowała.

Bezzasadnie skarżące zarzucają, iż Sąd Rejonowy naruszył normę prawną zawartą w art. 5 k.p.c., otwierając rozprawę, celem skierowania do powódki kolejnego pouczenia w przedmiocie celowości rozważenia złożenia przez nią w sprawie wniosku o przeprowadzenie takiego dowodu z opinii biegłego.

Zgodnie z art. 5 k.p.c., w brzmieniu sprzed dnia 1 stycznia 2017 roku, w razie uzasadnionej potrzeby sąd może udzielić stronom i uczestnikom postępowania występującym w sprawie bez adwokata, radcy prawnego, rzecznika patentowego lub radcy Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa niezbędnych pouczeń co do czynności procesowych.

Okoliczności sprawy uzasadniały potrzebę udzielenia powódce przedmiotowego pouczenia, nawet przy przyjęciu, że było to kolejne pouczenie w tej kwestii i w tym celu doszło do otwarcia rozprawy.

Należy mieć na uwadze, że powódka, jak też reprezentujący ją w sprawie w postępowaniu pierwszoinstancyjnym – jako pełnomocnik – małżonek nie posiadają nie tylko wykształcenia prawniczego, ale także jakiegokolwiek wyższego wykształcenia, a pozwany są wielkie firmy, posiadające stałą, profesjonalną obsługę prawną.

Przechodząc do oceny przeprowadzonego w sprawie dowodu z opinii biegłego zauważyć trzeba, że skarżące częściowo zasadnie wywodziły, że dowód ten był nie w pełni miarodajny dla rozstrzygnięcia.

Przed przystąpieniem do zasadniczych rozważań w tym przedmiocie wskazać należy na szczególny charakter dowodu z opinii biegłego.

Mianowicie dowód z opinii biegłego, podobnie jak każdy inny środek dowodowy musi być wiarygodny, rzeczowy, poprawny merytorycznie, wyczerpujący, logicznie uzasadniony, a przez to przekonujący przede wszystkim dla sądu, jako bezstronnego arbitra, a nie dla którejkolwiek ze stron. Opinia biegłego podlega ocenie według art. 233 § 1 k.p.c., ale odróżniają ją nadto szczególne dla tego dowodu kryteria oceny, które stanowią poziom wiedzy biegłego, podstawy

teoretyczne opinii, sposób motywowania wyrażonego w niej stanowiska oraz stopień stanowczości wyrażonych w niej ocen, a także zgodność z zasadami logiki i wiedzy powszechnej. Przedmiotem opinii biegłego nie jest przy tym przedstawienie faktów, lecz ich ocena na podstawie wiedzy fachowej (wiadomości specjalnych). W efekcie specyfika dowodu z opinii biegłego wyraża się w tym, że sfera merytoryczna opinii kontrolowana jest przez sąd, który nie posiada wiadomości specjalnych, w istocie tylko co do zgodności z zasadami doświadczenia życiowego, wiedzy powszechnej oraz logicznego myślenia (por: wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 4 marca 2016 r., I ACa 615/15; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 21 grudnia 2016 r., I ACa 606/16 i wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 19 maja 2016 r., I ACa 1644/15).

Przenosząc powyższe reguły oceny dowodu z opinii biegłego na kanwę rozpoznawanej sprawy wskazać należy, że skarżące w sposób chybiony zarzucały biegłej przyjęcie nieprawidłowej powierzchni spornej działki, podlegającej bezumownemu korzystaniu przez pozwane przedsiębiorstwa energetyczne. Przede wszystkim podkreślenia tu wymaga, że brak jest podstaw do ograniczania zakresu tego posiadania tylko do terenu zajętego pod sam kabel. Wynika to już z konieczności przyjęcia, że posiadanie pozwanych miało charakter posiadania właściwego dla służebności przesyłu, które charakteryzuje się posiadaniem nie tylko nieruchomości bezpośrednio zajętej przez urządzenie elektroenergetyczne, ale także terenu niezbędnego do jego prawidłowej eksploatacji, przeglądów i remontów. Biegła trafnie zwróciła tu uwagę na okoliczność, że dla posadowienia kabla i ewentualnie jego naprawy koniecznym jest wykonanie wykopu o parametrach określonych przez właściwe przepisy. Na koniec tej części rozważań zauważyć jeszcze trzeba, że pas gruntu nie ma tu szerokości 2 metrów, lecz szerokość zgodną z przepisami, powiększoną tylko o niewielki pas, potrzebny do przejściowego umieszczenia ziemi pochodzącej z wykopu.

Częściowo nietrafnie biegła ustaliła natomiast współczynnik współkorzystania z nieruchomości obciążonej „k”, stanowiący składnik wzoru obliczania wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości, uwzględniającego nadto wartość rynkową tej nieruchomości.

Sprzecznie z zasadami logiki biegła wskazała, że współczynnik ów winien być w okolicznościach sprawy ustalony na poziomie 0,5. Co ważne jako jedyną przesłankę takiej konstatacji, także odnosząc się do zarzutów pozwanych do swej pierwotnej opinii, wskazała fakt, że z przedmiotowej nieruchomości korzystają dwa podmioty – powódka i kolejno po sobie pozwane przedsiębiorstwa energetyczne. Stanowisko takie razi schematyzmem i nie uwzględnia zupełnie ustalonych przez biegłą okoliczności stopnia korzystania z nieruchomości przez przeciwstawne podmioty. Przypomnienia wymaga, że sporny współczynnik „k” może być ustalony pomiędzy 0,1 a 1 i niepodobna przyjąć, że jedynym kryterium jego poziomu może być sama tylko liczba współkorzystających z nieruchomości podmiotów. Taki sposób uproszczonego rozumowania, gdzie dla obliczenia owego współczynnika wystarczy ustalenie liczby takich podmiotów, mógłby zostać zgodnie z zasadami logiki zaakceptowany w przypadku, gdy wszystkie one w sposób równorzędny korzystają z danej rzeczy, co ma miejsce na przykład w przypadku korzystania z drogi dojazdowej prowadzącej do wielu nieruchomości.

W tym stanie rzeczy przy uwzględnieniu słusznie eksponowanych przez samą biegłą okoliczności, że ze względu na to, iż przedmiotowym urządzeniem jest kabel podziemny, ograniczenia powódki w korzystaniu z nieruchomości są stosunkowo niewielkie i wyrażają się w braku możliwości sadzenia w pasie gdzie znajduje się kabel dużych drzew, a nadto faktu, że kabel biegnie w bezpośrednim sąsiedztwie granicy nieruchomości i jej ogrodzenia od strony ulicy, niepodobna uznać, że w takim miejscu tak czy inaczej powódka mogłaby sadzić jakiegokolwiek duże drzewa, czy też w inny niż dotychczasowy sposób zagospodarować działkę. Co więcej nawet w razie konieczności naprawy czy wymiany podziemnego kabla rośliny mogłyby być tylko czasowo wykopane i ponownie zasadzone w tym samym miejscu.

Wszystko powyższe powoduje, że przyjęcie przez biegłą współczynnika korygującego na poziomie wyższym niż 0,2 jest sprzeczne z logiką i nie uwzględnia w sposób dostateczny okoliczności zachodzących w sprawie.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy za właściwy współczynnik korygujący „k” przyjął 0,2 i podstawiając tak ustalony współczynnik do wzoru obliczenia wynagrodzenia za bezumowne korzystanie zastosowanego przez biegłą – karta 354 i 355, gdzie zamiast (...) = (...),12 x [(51,53 m. kw. – 0,00) x 0,5 + 0,00] = (...),09 należało przyjąć (...) = (...),12 x [(51,53

m. kw. - 0,00) x 0,2 + 0,00] = (...),24, ustalił przy zastosowaniu wartości nieruchomości w poszczególnych latach i powierzchni działki z której korzystały pozwane, wedle tabeli karta 356, wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z przedmiotowej nieruchomości przez (...) S.A w P. w okresie od dnia 23 listopada 2001 roku do dnia 30 czerwca 2007 roku - na kwotę 1338,59 zł i przez

(...) spółkę z o.o. w P. w okresie od dnia 1 lipca 2007 roku do dnia 23 listopada 2011 roku - na kwotę 1317,30 zł.

Tylko w takim zakresie możliwym było uwzględnienie powództwa - odpowiednio w stosunku do każdej z ww. pozwanych.

O odsetkach za opóźnienie w zapłacie ww. kwot Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c., w zw. z art. 455 k.c.

Ze względu na bezterminowy charakter zobowiązania z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości, odsetki te mogły być zasądzone po upływie odpowiedniego - 14 dniowego terminu spełnienia przez pozwane tego świadczenia, obliczanego od wezwania ich do tego przez powódkę.

Ta nie wykazała, aby wezwała którąkolwiek z pozwanych do zapłaty dochodzonych kwot przed wytoczeniem niniejszego procesu.

W efekcie odsetki zasądzone zostały od dnia następnego po upływie terminów 14 dni: od doręczenia pozwanej (...) S.A w P. odpisu pozwu i pozwanej (...) spółce z o.o. w P. pism procesowych powódki z dnia 23 marca 2012 roku i z dnia 4 lipca 2012 roku zawierających zmianę powództwa - żądanie zasądzenia wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości przez ten ostatni podmiot, co nastąpiło odpowiednio w dniach: 17 lutego 2012 roku i 2 listopada 2012 roku.

Podsumowując, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., orzeczono jak w punkcie 1 a. i b. sentencji wyroku.

Konsekwencją powyższej zmiany rozstrzygnięcia co do istoty sprawy była modyfikacja orzeczeń o kosztach procesu zawartych w VI i VII zaskarżonego wyroku, jak też co do nieuiszczonych kosztów sądowych.

W tej pierwszej kwestii Sąd Okręgowy przyjął, że powódka utrzymała się ze swoim żądaniem w stosunku do pozwanej (...) S.A. w P. w 32 % (1338 zł : 4200 zł = 0,32) i poniosła koszty procesu w odniesieniu do powództwa skierowanego w stosunku do tej pozwanej w wysokości 710 zł, na które złożyły się opłata od pierwotnego pozwu - 210 zł i połowa zaliczki na biegłego - 500 zł. Pozwana zaś poniosła koszty procesu w kwocie 617 zł, odpowiadającej wynagrodzeniu jej pełnomocnika procesowego, wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa. Po stosunkowym rozdzieleniu tych kosztów, na podstawie art. 100 zdanie pierwsze k.p.c., zasądzeniu od powódki na rzecz pozwanej (...) S.A. w P. podlegała kwota 192,36 zł [(710 zł x 32 % = 227,20 zł), (617 zł x 68 % = 419,56 zł) i (419,56 zł - 227,20 zł = 192,36 zł)].

Z kolei rozliczając koszty procesu pomiędzy powódką i pozwana (...) spółka z o.o. w P. należało uwzględnić, że powódka utrzymała się ze swoim żądaniem w stosunku do tej pozwanej w 40 % (1317 zł : 3283 zł = 0,40) i poniosła koszty procesu w odniesieniu do powództwa skierowanego w stosunku do ww. pozwanej w wysokości 500 zł, na które złożyła się druga połowa zaliczki na biegłego - 500 zł. Pozwana, zaś poniosła koszty procesu w kwocie 617 zł, odpowiadającej wynagrodzeniu jej pełnomocnika procesowego, wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa. Po stosunkowym rozdzieleniu tych kosztów, na podstawie art. 100 zdanie pierwsze k.p.c., zasądzeniu od powódki na rzecz pozwanej (...) spółka z o.o. w P. podlegała kwota 170,20 zł [(500 zł x 40 % = 200 zł), (617 zł x 60 % = 370,20 zł) i (370,20 zł - 200 zł = 170,20 zł)].

W tym stanie rzeczy orzeczono jak w punkcie 1 c. i d. sentencji wyroku.

W zakresie rozstrzygnięcia o nieuiszczonych kosztach sądowych w sprawie - w zakresie powództwa skierowanego przeciwko pozwanej (...) S.A w P. za takie koszty należało uznać kwotę 256,95 zł stanowiącą połowę kwoty 513,91 zł, to jest kosztów opinii biegłego, które nie zostały pokryte z zaliczki uiszczonej przez powódkę (513,91 zł : 2 = 256,95

zł). Kwotą tą została obciążona ww. pozwana w 32 % ($256,95 \text{ zł} \times 32 \% = 82,22 \text{ zł}$) i powódka w pozostałych 68 % ($256,95 \text{ zł} \times 68 \% = 174,73 \text{ zł}$).

Co do rozstrzygnięcia w sprawie przeciwko (...) spółka z o. o. w S. takimi nieuiszczonymi kosztami, obok drugiej połowy ww. kosztów opinii biegłego, była także opłata sądowa od rozszerzonego powództwa – 121 zł. Łącznie koszty te wyniosły 377,95 zł i kwotą tą została obciążona ww. pozwana w 40 % ($377,95 \text{ zł} \times 40 \% = 151,18 \text{ zł}$) i powódka w pozostałych 60 % ($377,95 \text{ zł} \times 60 \% = 226,77 \text{ zł}$).

Podsumowując, na podstawie art. 113 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych orzeczono jak w punkcie 1 e. f. g. sentencji wyroku.

Apelacje pozwanych w pozostałych częściach podlegały oddaleniu, jako bezzasadne, o czym orzeczono w punkcie 2 sentencji wyroku, na podstawie art. 385 k.p.c.

Wreszcie orzeczenia o kosztach postępowania apelacyjnego, zawarte w punktach 3 i 4 sentencji wyroku zapadły na podstawie art. 108 § 1 k.p.c., w zw. z art. 100 zdanie pierwsze k.p.c. i art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

Pozwana (...) S.A. w P. wygrała sprawę w tym postępowaniu w 60 % i poniosła jego koszty w wysokości 767 zł, na które złożyły się opłata od apelacji – 167 zł i wynagrodzenie pełnomocnika procesowego – 600 zł, powódka zaś w utzymała się ze swoim żądaniem w pozostałych 40 %, ponosząc koszty postępowania w wysokości 900 zł, uwzględniającej okoliczność, że w postępowaniu apelacyjnym była reprezentowana przez innego pełnomocnika, niż w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji. Stąd należało zasądzić od powódki na rzecz tej pozwanej kwotę 100,20 zł [$(767 \text{ zł} \times 60 \% = 460,20 \text{ zł})$, $(900 \text{ zł} \times 40 \% = 360 \text{ zł})$ i $(460,20 \text{ zł} - 360 \text{ zł} = 100,20 \text{ zł})$] tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Pozwana (...) spółka z o.o. w P. wygrała sprawę w tym postępowaniu w 60 % i poniosła jego koszty w wysokości 1065 zł, na które złożyły się opłata od apelacji – 165 zł i wynagrodzenie pełnomocnika procesowego – 900 zł, uwzględniającej okoliczność, że w postępowaniu apelacyjnym była reprezentowana przez innego pełnomocnika niż w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji, powódka zaś w utzymała się ze swoim żądaniem w pozostałych 40 %, ponosząc koszty postępowania w wysokości 900 zł. Stąd należało zasądzić od powódki na rzecz tej pozwanej kwotę 279 zł [$(1065 \text{ zł} \times 60 \% = 639 \text{ zł})$, $(900 \text{ zł} \times 40 \% = 360 \text{ zł})$ i $(639 \text{ zł} - 360 \text{ zł} = 279 \text{ zł})$] tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO Tomasz Sobieraj SSO Sławomir Krajewski SSO Małgorzata Czerwińska